

(Wszystkie cytaty za Biblią Tysiąclecia, wyd. IV)

Dla przeciętnego chrześcijanina takie pytanie wydaje się być wręcz retoryczne, gdyż oczywistym jest, że Bóg jest wszechmogący, czyli z definicji — mogący wszystko. Skoro był w stanie stworzyć cały wszechświat, ludzi, zwierzęta, anioły, itd., to musi być co najmniej niewyobrażalnie potężny. Poza tym sama Biblia wyraźnie mówi, że Bóg jest wszechmogący. Już na samym początku, w pierwszej księdze Biblii, czyli w Księdze Rodzaju to stwierdzenie pada 6 razy:

„A gdy Abram miał dziewięćdziesiąt dziewięć lat, ukazał mu się Pan i rzekł do niego: «Jam jest Bóg Wszechmogący.»” (Rdz 17:1)

„Idź do Paddan-Aram, do rodziny Betuela, ojca twej matki, i weź sobie tam za żonę jedną z córek Labana, twego wuja. A Bóg Wszechmocny będzie ci błogosławił. Uczyni cię płodnym i da ci liczne potomstwo, tak że staniesz się praojcem wielu szczepów.” (Rdz 28:2–3)

„Po czym Bóg rzekł do niego: «Ja jestem Bóg wszechmocny. Bądź płodny i rozmnażaj się. Niechaj powstanie z ciebie naród i wiele narodów, i niechaj królowie zrodzą się z ciebie.” (Rdz 35:11)

„A Bóg Wszechmocny niechaj sprawi, aby ów człowiek zlitował się nad wami i puścił wolno waszego brata oraz Beniamina. Skoro mam zostać samotny, to niech tak już będzie!” (Rdz 43:14)

„Gdy powiedziano Jakubowi: «Syn twój, Józef, przyszedł do ciebie», Izrael, z wysiłkiem usiadłszy na łożu, rzekł do Józefa: «Bóg Wszechmogący ukazał mi się w Luz, w kraju Kanaan, i błogosławiąc mi...»” (Rdz 48:2–3)

„od Boga ojców twoich, który cię będzie wspomagał, od Wszechmocnego, który ci będzie błogosławił — błogosławieństwa z niebios wysokich, błogosławieństwa otchłani leżącej najniżej, błogosławieństwa piersi i łona.” (Rdz 49:25)

Poza tymi kilkoma fragmentami, określenie „wszechmogący” pada **w Starym Testamencie** jeszcze w: Wj 6:3; Lb 24:4.16, Rt 1:20.21. Następnie około 30 razy w samej Księdze Hioba (Hi 5:17; 6:4.14; 8:3.5; 11:7; 13:3; 15:25; 21:15.20; 22:3.17.23.25–26; 23:16; 24:1; 27:2.10.11.13; 29:5; 31:2.35; 32:8; 33:4; 34:10.12; 35:13; 37:23; 40:2), a potem w: Ps 68:14; Ps 91:1; Iz 13:6; Ez 1:24; Ez 10:5; Jl 1:15. **Łącznie — 48 razy**. Słowo, które przetłumaczono na polski jako „wszechmocny” to „El Szaddaj” (¹אֱלֹהֵי שַׁדַּי). W przytoczonych fragmentach w ST występuje ono oczywiście w różnych formach i deklinacji, jednak rdzeniem jest właśnie to słowo.

W Nowym Testamencie określenie to pojawia się łącznie **10 razy** w: 2 Kor 6:18; Ap 1:8; 4:8; 11:17; 15:3; 16:7.14; 19:6; 19:15; 21:22. Greckie słowo, które przetłumaczono na polski jako „wszechmocny” to „pantokrator” (παντοκράτωρ)².

W Biblii czytamy też wprost i wielokrotnie, że dla Boga nie ma nic niemożliwego i że może On uczynić wszystko co tylko zamyśli:

„Pan rzekł do Abrahama: «Dlaczego to Sara śmieje się i myśli: Czy naprawdę będę mogła rodzić, gdy już się zestarzałam? Czy jest coś, co byłoby niemożliwe dla Pana? Za rok o tej porze wrócę do ciebie, i Sara będzie miała syna».” (Rdz 18:13–14)

„Hiob na to odpowiedział Panu, i rzekł: «Wiem, że Ty wszystko możesz, co zamyślasz, potrafisz uczynić.” (Hi 42:1–2)

„Ach, Panie Boże, oto stworzyłeś niebo i ziemię wielką swoją mocą i wyciągniętym ramieniem. Żadna rzecz nie jest niemożliwa dla Ciebie.” (Jr 32:17)

„Oto Ja jestem Pan, Bóg wszelkiego ciała; czy jest może dla Mnie coś niemożliwego?” (Jr 32:27)

„Gdy uczniowie to usłyszeli, przerazili się bardzo i pytali: «Któż więc może się zbawić?» Jezus spojrzał na nich i rzekł: «U ludzi to niemożliwe, lecz u Boga wszystko jest możliwe.” (Mt 19:25–26)

„A oni tym bardziej się dziwili i mówili między sobą: «Któż więc może się zbawić?» Jezus spojrzał na nich i rzekł: «U ludzi to niemożliwe, ale nie u

Boga; bo u Boga wszystko jest możliwe».” (Mk 10:26-27)

„Zapytali ci, którzy to słyszeli: «Któż więc może być zbawiony?» Jezus odpowiedział: «Co niemożliwe jest u ludzi, możliwe jest u Boga».” (Łk 18:26-27)

„A oto również krewna Twoja, Elżbieta, poczęła w swej starości syna i jest już w szóstym miesiącu ta, która uchodzi za niepłodną. Dla Boga bowiem nie ma nic niemożliwego»” (Łk 1:36-37)

Czy więc Bóg może uczynić zupełnie wszystko, co tylko przyjdzie nam do głowy?

Nie do końca. Należy tu bowiem zwrócić uwagę na istotny szczegół, o którym zapomina większość ludzi, gdy mowa jest o wszechmocy Bożej. A mianowicie na to, że **Bóg nie może zrobić niczego co byłoby sprzeczne z Jego naturą**. A zatem, jeśli — zgodnie z wiarą chrześcijańską — przyjmujemy, że naturą Boga jest: istnienie, logika, miłość, dobro, miłosierdzie, sprawiedliwość, itd. to oznacza to, że nie może On zrobić niczego co by zaprzeczało tym rzeczom. Nie może więc na przykład:

- kłamać
- czynić zła
- być niesprawiedliwy
- być nielogiczny
- przestać istnieć,

Skąd o tym wiadomo? Z dwóch głównych źródeł wiary chrześcijańskiej:

- Biblii
- Tradycji Apostolskiej

Które są następnie wyjaśniane i rozwijane przez: Ojców Kościoła, doktorów, świę-

tych, mistyków, oraz ostatecznie — przez Magisterium Kościoła. Przypatrzmy się zatem tym źródłom.

Biblia — fragmenty pokazujące czego nie może zrobić Bóg

1. Bóg nie może kłamać ani oszukiwać:

„Bóg nie jest jak człowiek, by kłamał, nie jak syn ludzki, by się wycofywał. Czyż On powie coś, a nie uczyni tego, lub nie wykona tego, co oznajmił?” (Lb 23:19)

„On Skala, dzieło Jego doskonałe, bo wszystkie drogi Jego są słuszne; On Bogiem wiernym, a nie zwodniczym, On sprawiedliwy i prawy.” (Pwt 32:4)

„Chwała Izraela nie kłamie i nie żałuje, gdyż to nie człowiek, aby żałował»” (1 Sam 15:29)

*„Paweł, sługa Boga i apostoł Jezusa Chrystusa, [poślany do szerzenia] wśród wybranych Bożych wiary i poznania prawdy wiodącej do życia w pobożności, w nadziei życia wiecznego, jakie przyobiecał przed wiekami prawdomówny Bóg (greckie: „*ho apsēudēs theós*”, czyli „Bóg niewprowadzający w błąd, niezdolny do kłamstwa”)³” (Tt 1: 1-2)*

„Dlatego Bóg, pragnąc okazać ponad wszelką miarę dziedzicom obietnicy niezmiennność swego postanowienia, wzmocnił je przysięgą, abyśmy przez dwie rzeczy niezmiennie, co do których niemożliwe jest, by skłamał Bóg, mieli trwałą pociechę, my, którzyśmy się uciekli do uchwycenia zaofiarowanej nadziei.” (Hbr 6: 17-18)

2. Bóg nie może zaprzeczyć swojej naturze:

„Jeśli my odmawiamy wierności, On wiary dochowuje, bo nie może się zaprzeć siebie samego.” (2 Tm 2:13)

3. Bóg nie może podlegać pokusie ani nikogo innego kusić do zła:

„Kto doznaje pokusy, niech nie mówi, że Bóg go kusi. Bóg bowiem ani nie podlega pokusie ku złemu, ani też nikogo nie kusi.” (Jk 1:13)

4. Nie może czynić zła i niesprawiedliwości:

„Więc posłuchajcie, rozumni mężowie: Bóg jest daleki od grzechu, Wszechmocny — od nieprawości.” (Hi 34:10)

„Pan sprawiedliwy jest pośród niego, nie czyni niesprawiedliwości... Każdego rana wydaje wyrok, nie zawodzi, skoro świta.” (So 3:5)

„Zbyt czyste oczy Twoje, by na zło patrzyły, a nieprawości pochwałać nie możesz.” (Ha 1:13a)

5. Nie może się zmieniać:

„Ponieważ Ja, Pan, nie odmieniam się...” (Ml 3:6a)

„Każde dobro, jakie otrzymujemy, i wszelki dar doskonały zstępują z góry, od Ojca światła, u którego nie ma przemiany ani cienia zmienności.” (Jk 1:17)

6. Nie może umrzeć/przestać istnieć

„jedyny, mający nieśmiertelność, który zamieszkuje światłość niedostępną...” (1 Tm 6:16a)

Innymi słowy — Bóg nie może uczynić niczego, co jest sprzeczne z Jego naturą (logika, dobroć, miłość, sprawiedliwość, wierność, itd.).

Nauczanie Kościoła na przestrzeni wieków

Oto kilka przykładów z nauczania Kościoła, potwierdzających to, o czym uczy Biblia:

„Nie stawiamy bowiem życia Boga ani Jego uprzedniej wiedzy pod koniecznością, jeśli twierdzimy, że konieczne jest, aby Bóg żył wiecznie i wszystko przewidział; tak jak Jego moc nie jest umniejszana, gdy mówimy, że nie może On umrzeć ani popaść w błąd – jest to bowiem dla Niego w taki sposób niemożliwe, że gdyby było to dla Niego możliwe, miałby mniejszą moc. Ale z pewnością słusznie nazywany jest wszechmocnym, chociaż nie może ani umrzeć, ani popaść w błąd. Jest bowiem nazywany wszechmocnym z powodu tego, że czyni to, co chce, a nie z powodu tego, że cierpi to, czego nie chce; gdyby bowiem to Go spotkało, w żaden sposób nie byłby wszechmocny. Z tego powodu, nie może On uczynić pewnych rzeczy, właśnie dlatego, że jest wszechmogący.” - św.

Augustyn (354 — 430 r.), Państwo Boże, Księga V, rozdz. 10⁴

„Tak więc: Wszystko, co nie zawiera w sobie sprzeczności, należy do możliwego, odnośnie do którego Bóg zwie się wszechmogący. Natomiast wszystko, co zawiera w sobie sprzeczność, wyłącza się spod wszechpotęgi Bożej, bo nie może ziścić w sobie pojęcia możliwego. Stąd też stosowniej

jest o tym mówić, że nie może być urzeczywistnione, niż, że Bóg tego nie może urzeczywistnić.” - św. Tomasz z Akwinu (1224 — 1274 r.), Suma Teologiczna, Tom II — O Bogu, cz. II — Zagadnienie 25, art. 3, str. 89⁵

„Kościół katolicki wyznaje, iż ta wiara, początkiem zbawienia ludzkiego, jest cnotą nadprzyrodzoną, przez którą wierzymy, pod wpływem natchnienia i z pomocą łaski Bożej, że prawdą jest to, co Bóg objawił. Wierzymy zaś tak nie z powodu wewnętrznej prawdziwości tych rzeczy, którą moglibyśmy poznać za sprawą naturalnego światła rozumu, ale wierzymy uznając autorytet objawiającego Boga, który nie może się mylić, ani wprowadzać w błąd.” - Konstytucja dogmatyczna „Dei Filius”(1870 r.), rozdział III, pkt 29⁶

„Mimo że w istocie wiara przewyższa rozum, to jednak nigdy nie może istnieć rzeczywista niezgodność pomiędzy wiarą i rozumem, gdyż ten sam Bóg, który objawia tajemnice i wlewa wiarę, wzniecił też światło rozumu w duszy ludzkiej; Bóg zaś nie może zaprzeczać samemu sobie, ani prawda nie może nigdy sprzeciwiać się innej prawdzie.” — Konstytucja dogmatyczna „Dei Filius”(1870 r.), rozdział IV, pkt 47⁷

„Boża wszechmoc nie jest jednak samowolna: „W Bogu moc i istota, wola i rozum, mądrość i sprawiedliwość są tym samym, tak że nic nie może być w mocy Bożej, co nie mogłoby być w sprawiedliwej woli Bożej czy w mądrym rozumie”” - Katechizm Kościoła Katolickiego, pkt. 271, (PALLOTTINUM 1994)⁸

Czyli jednak jest coś niemożliwego dla Boga?

To nie są rzeczy niemożliwe tylko absurdalne. Wyjaśnijmy to jeszcze dokładniej na prostych przykładach:

- Czy może istnieć koło, które równocześnie będzie miało wszystkie cechy koła i wszystkie cechy kwadratu? Nie może, gdyż są to cechy wzajemnie się wykluczające. Albo mamy koło, albo kwadrat. Zatem prośba o stworzenie takiej figury

geometrycznej nie jest prośbą o niemożliwe (czyli coś co jest niemożliwe dla wszystkich istot poza Bogiem) tylko prośbą o stworzenie czegoś absurdalnego, wykluczającego się już na samym poziomie definicji — sprzecznego wewnątrznie. Takie coś nie może zaistnieć;

- Czy Słońce może być równocześnie lodowate, nie emitować żadnego promieniowania oraz skrajnie gorące i emitujące promieniowanie? Nie, gdyż nie możemy mieć czegoś co ma dwie wzajemnie wykluczające się cechy na raz;
- Czy coś może istnieć i nie istnieć równocześnie? Nie. Albo coś istnieje i wówczas naturą tego czegoś jest istnienie, albo coś nie istnieje i wówczas nie ma o czym mówić;

Dokładnie z tych samych powodów Bóg nie może równocześnie być dobry i zły, logiczny i nielogiczny, sprawiedliwy i niesprawiedliwy, prawdomówny i kłamliwy, istnieć i nie istnieć — równocześnie. Nie dlatego, że brak mu mocy w tym kierunku, tylko dlatego, że są to rzeczy które nawzajem się wykluczają i ich odwieczne istnienie razem jest absurdalne. Dobro nie może mieć swojego odwiecznego źródła równocześnie ze złem. Tak samo jak logika, sprawiedliwość, istnienie, itd.. Zatem są to sprzeczności logiczne a nie ograniczenia fizyczne.

Zarzuty

Ktoś powie — znamy przecież przykłady istnienia właśnie tego o czym napisałeś — ludzi. Ludzie są istotami, które potrafią czynić zarówno zło jak i dobro, potrafią być logiczni a chwilę potem nielogiczni, potrafią istnieć a zaraz potem umierają, potrafią kłamać i mówić prawdę, itd. itd.. Tak, tylko problem polega na tym, że ludzie nie są źródłem takich rzeczy jak logika, sprawiedliwość, prawda, dobro, itd., oni są jedynie tymi, którzy wtórnie „korzystają” z tych rzeczy. Ludzie mogą czynić dobro, ponieważ wszelkie dobro pochodzi od Boga — źródła i dobra samego w sobie. Zatem ludzie mogą — dzięki łasce Boga — czynić dobro. Czynienie zła jest zaś odrzuceniem Bożej łaski do czynienia dobra. Odrzuceniem czegoś co już istnieje a nie zostało stworzone przez kogokolwiek. Logika, dobro, sprawiedliwość, miłosierdzie, itd. istnieją od zawsze, gdyż Bóg — ich źródło i istota — istnieje zawsze. Zło, kłamanie, niesprawiedliwość, brak logiki, itd.. nie istniały nigdy, dopóki nie zgrzeszyła pierwsza istota — szatan. Zatem człowiek nie jest przykładem czegoś co ma naturę dobra, logiki, itd. i równocześnie naturę zła, braku logiki, itd.. Człowiek jest jedynie przykładem „istoty

wtórnej”, która korzysta (raz w zły, raz w dobry sposób) z tego co naturalnie i odwiecznie istnieje tylko w Bogu i nie może istnieć równocześnie ze swoim przeciwieństwem.

Podsumowanie

Zatem czy Bóg jest absolutnie wszechmogący — czyli mogący zaprzeczyć nawet samemu sobie (dobru, logice, sprawiedliwości, itd.)? Nie. W tym sensie jest On „ograniczony” wszystkimi przymiotami swojej natury, a więc: logiką, miłością, sprawiedliwością, prawdomównością, itd.. Jeżeli więc w takim sposób definiujemy wszechmoc, to tak — wówczas Bóg nie jest absolutnie (a może lepiej powiedzieć — absurdalnie) wszechmocny. Jednak ani Kościół ani Biblia nigdy w taki sposób tej wszechmocy nie definiowały i zawsze podkreślane było, że Bóg może zrobić absolutnie wszystko to co nie jest sprzeczne z Jego naturą.

Warto pamiętać o tym rozróżnieniu gdyż dzięki tej wiedzy możemy uniknąć pewnych — wydawałoby się — paradoksów, którymi posługują się ateści, żeby atakować chrześcijaństwo. Lubią oni stawiać na przykład taki zarzut: „skoro Bóg jest wszechmogący, to czy może przestać istnieć? Albo czy może stworzyć kamień, którego nie będzie mógł podnieść?” Jeśli odpowiemy, że „nie może” to ateści powiedzą: „czyli nie Jest wszechmogący!”. Gdy zaś powiemy, że „może” to powiedzą: „skoro stworzy coś potężniejszego od Siebie samego (np. kamień) to znaczy, że nie będzie już wszechmocny i że może zaistnieć coś — w jakimś stopniu — potężniejszego od Niego. Czyli nie Jest doskonały i maksymalnie wszechmocny!” Teraz jednak, gdy już wiemy na czym polega wszechmoc Boga, możemy odpowiedzieć z łatwością — sytuacji, o które pyta ateista to prośby o zaistnienie absurdu — zakładające, że może w ogóle istnieć coś takiego jak rzecz sprzeczna wewnętrznie. Zatem te pytania ateisty są sprzeczne w swoich założeniach. To są pytania w stylu — czy mogę równocześnie mieć kwadrat w kształcie koła? Nie mogę. To nie jest kwestia braku wszechmocy Boga, tylko kwestia całkowicie źle postawionego pytania i prośby o coś absurdalnego. Zatem czy jest to jakiś „brak” czy „słabość” Boga? Nie. Są to naturalne konsekwencje natury Boga — tego kim On jest.

Czy nie jest to jednak jakieś ograniczenie? Nie pod względem jakościowym — gdyż Bogu niczego nie brakuje i we wszystkim jest doskonały. Oraz: tak — pod względem naturalnego i odwiecznego stanu rzeczy wynikającego z natury Boga, jeżeli w ogóle można to nazwać jakimś ograniczeniem. Czy można bowiem rzeczywiście powiedzieć, że Bogu „brakuje” zła albo nielogiczności? Albo, że brakuje mu niesprawiedliwości? Czy to w ogóle można nazwać brakiem jakościowo ujmującym Jego naturze? Właśnie gdyby te braki posiadał nie byłby doskonały.

Przypisy:

1. https://biblehub.com/hebrew/strongs_7706.htm ↵
2. https://biblehub.com/greek/strongs_3841.htm ↵
3. <https://biblehub.com/interlinear/titus/1-2.htm> ↵
4. https://www.newadvent.org/fathers/120105.htm?utm_source=chatgpt.com; tłumaczenie na polski: moje. ↵
5. https://zwola-old.karmelicibosi.pl/p/z/formacja/summa/summa_02.pdf ↵
6. <https://obronawiary.pl/konstytucja-dogmatyczna-o-wierze-katolickiej-dei-filius/> ↵
7. Ibidem ↵
8. <http://www.katechizm.opoka.org.pl/rkkkl-2-1.htm> ↵